

"Digital Payment Market, Size, Global Forecast 2022-2027, Industry Trends, Impact of COVID-19, Opportunity Company Analysis". <https://www.marketresearch.com/Renub-Research-v3619/Digital-Payment-Size-Global-Forecast-30545620/>

Holovko, O. H., and Moroz, O. K. "Osoblyvosti rozvytku rynku elektronnykh platizhnykh system v Ukraini" [Features of the Development of the Market of Electronic Payment Systems in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 19 (2018): 976-980.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-146>

Migliore, G. et al. "Antecedents to the Adoption of Mobile Payment in China and Italy: An Integration of UTAUT2 and Innovation Resistance Theory". *Information Systems Frontiers*, vol. 24 (2022): 2099-2122.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10796-021-10237-2>

Oftsiniyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <http://bank.gov.ua/>

Polishchuk, N., and Holda, N. "Rozvytok natsionalnykh platizhnykh system: problemy ta perspektyvy" [Development of National Payment Systems: Problems and Prospects]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, no. 2 (2020): 14-23.
DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2020.02.014>

Raharja, S. J., Muhyi, H. A., and Herawaty, T. "Digital Payment as an Enabler for Business Opportunities: A Go-Pay Case Study". *Review of Integrative Business and Economics Research*, vol. 9, iss. 1 (2020): 319-329.
http://buscompress.com/uploads/3/4/9/8/34980536/riber_9-s1_25_b19-102_319-329.pdf

Semenoh, A. Yu., and Tsyruyk, S. V. "Tendentsii rozvytku FinTech posluh na svitovomu ta vitchyznianomu rynkakh finansovykh posluh" [The Tendencies in the Development of Fintech Services in Both the Global and the National Financial Services Markets]. *Biznes Inform*, no. 10 (2018): 327-334. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-10_0-pages-327_334.pdf

Shevchuk, Yu. V. "Otsinka vykorystannia finansovykh innovatsii na finansovomu rynku Ukrainy" [Evaluation of Use of Financial Innovations in the Financial Market of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 5 (2019): 39-44.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.5.39>

"The 2022 McKinsey Global Payments Report". <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/our%20insights/the%202022%20mckinsey%20global%20payments%20report/the-2022-mckinsey-global-payments-report.pdf>

УДК 336.717.7:005.74
JEL: G12; L81; O24; P45
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-222-228>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ У СФЕРІ Е-КОМЕРЦІЇ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ (КРИПТОВАЛЮТОЮ): МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

©2023 ПАНАСЮК В. М., ГАЛЬЧАК Х. Р., БОСИЙ В. А.

УДК 336.717.7:005.74
JEL: G12; L81; O24; P45

Панасюк В. М., Гальчак Х. Р., Босий В. А. Особливості обліку розрахунків у сфері е-комерції віртуальними активами (криптовалютою): міжнародний та вітчизняний досвід

За останні кілька років термін «криптовалюта» міцно увійшов у суспільну свідомість. Віртуальні активи набувають популярності через свої основні переваги: доступність, анонімність, можливість швидкого заробітку тощо. Криптовалюта – це код у великій книзі під назвою «блокчейн». Через те, що технологія «блокчейн» за своєю сутністю схожа на бухгалтерську книгу, провідні світові науковці вивчають питання її впровадження в систему обліку. Це б дозволило записувати автоматично кожну операцію, здешевити та підвищити швидкість транзакцій. У статті розглянуто питання обліку розрахунків у сфері електронної комерції із використанням спекулятивних активів. Проаналізовано нормативну базу щодо оподаткування операцій з криптовалютами в Україні. Запропоновано підходи до обліку операцій з ризиковими активами в Україні. Результати дослідження надають детальну оцінку ситуації на міжнародному ринку торгівлі та стан розвитку розрахунків за допомогою криптовалюти, висвітлено проблемні моменти нормативного регулювання та обліку операцій із ризиковими активами в Україні та світі. Сфера електронної комерції включає в себе всі транзакції, що здійснюються за допомогою мережі Інтернет. По суті, це – ведення бізнесу в мережі, тобто на сайтах, у соціальних мережах чи мобільних застосунках. Упровадження способу здійснення платежів криптовалютою значно спростить опрацювання транзакцій. Даний платіж цифровою валютою доставляється в будь-яку точку світу незалежно від місця відправлення без посередників. При цьому вартість транзакції, тобто комісія платежу, значно нижча, ніж при звичайному банківському переказі. Ринок криптовалют наразі є досить волатильним, що відносить операції з цифровими активами до категорії «високоризикових». Упровадження криптовалют як повноцінного платіжного засобу неможливе без регулювання ринку з боку фінансових інститутів. Поки цього не відбудеться, ціни на товар у криптовалюті можуть коливатися до 25% порівняно з минулим днем. Торгівля за таких цінових умов неможлива. Проте такий різновид криптовалют, як «стейблкоїни», захищені від ринкових коливань, оскільки їх принцип ціноутворення базується на курсі реальної валюти. Наприклад, стейблкоїн USDT прив'язаний до долара США, тому його вартість змінюється разом із вартістю реальної валюти. У цьому випадку таку електронну валюту, як USDT, можна вважати засобом платежу та використовувати в електронній комерції.

Ключові слова: електронна комерція, криптовалюта, ризикові активи, спекулятивні активи, віртуальні активи, фінансові інструменти, облік розрахунків.

Табл.: 3. **Бібл.:** 10.

Панасюк Валентина Миколаївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: tina.panasjuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1072-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57200174627>

Гальчак Христина Романівна – магістрант, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: gal4ac@ukr.net

Босий Володимир Андрійович – магістрант, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: bosyivolodymyr@gmail.com

UDC 336.717.7:005.74

JEL: G12; L81; O24; P45

Panasjuk V. M., Halchak K. R., Bosyi V. A. Features of Accounting for Settlements with Virtual Assets (Cryptocurrency) in the Field of e-Commerce: The International and Domestic Experience

Over the past few years, the term «cryptocurrency» has firmly entered the public consciousness. Virtual assets are gaining popularity because of their main advantages: availability, anonymity, the ability to make quick money, etc. Cryptocurrency is a code in a large book called «blockchain». Owing to the fact that the technology of «blockchain» is inherently similar to an accounting book, the world's leading scientists are studying the issue of its implementation in the accounting system. This would allow to record each transaction automatically, reduce the cost and increase the speed of transactions. The article discusses the issue of accounting for settlements in the field of e-commerce using speculative assets. The regulatory framework for taxation of transactions with cryptocurrencies in Ukraine is analyzed. Several approaches to accounting for transactions with risky assets in Ukraine are proposed. The results of the study provide a detailed assessment of the situation in the international trade market and the state of development of settlements using cryptocurrencies, highlights the problematic aspects of normative regulation and accounting for transactions with risky assets in Ukraine and over the world. The field of e-commerce includes all transactions carried out via the Internet. This is indeed doing business online, i. e., by means of websites, social networks or mobile applications. The introduction of a method of making payments with cryptocurrency will greatly simplify the processing of transactions. This payment in digital currency is delivered anywhere in the world, regardless of the place of departure without intermediaries. At this, the cost of the transaction, or the payment fee, is much lower than with a regular bank transfer. The cryptocurrency market is currently quite volatile, classifying transactions with digital assets as «high-risk». The introduction of cryptocurrencies as a full-fledged means of payment is impossible without market regulation by financial institutions. Until that happens, commodity prices in cryptocurrency can fluctuate up to 25% compared to the previous day. Trading under such price conditions is impossible. However, a type of cryptocurrency such as «stablecoins» is protected from market fluctuations, since their pricing principle is based on the exchange rate of the real currency. For example, the USDT stablecoin is pegged to the US dollar, so its value changes along with the value of the real currency. In this case, an electronic currency such as USDT can be considered a means of payment and used in e-commerce.

Keywords: e-commerce, cryptocurrency, risky assets, speculative assets, virtual assets, financial instruments, accounting for settlements.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 10.

Panasjuk Valentyna M. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: tina.panasjuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1072-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57200174627>

Halchak Khrystyna R. – Graduate Student, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: gal4ac@ukr.net

Bosyi Volodymyr A. – Graduate Student, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: bosyivolodymyr@gmail.com

Галузь електронної комерції розвивається з кожним днем. Сьогодні понад 200 мільйонів осіб у світі здійснюють онлайн-платежі на регулярній основі. Електронна комерція включає в себе маркетинг, інтернет банкінг, онлайн-магазини, грошові перекази за допомогою платіжних систем. При цьому покупець і продавець стикаються з певними проблемами, а саме:

- ✦ **терміни.** Здійснення платежу традиційними платіжними системами між резидентами різних країн може тривати кілька днів;
- ✦ **комісія.** Вартість транзакції може виявитись досить дорогою для покупця [1].

Електронні гроші, зокрема криптовалюта, що заснована на технології «блокчейн», – це те, що перенесе ринок торгівлі та загалом економіку на новий рівень. Ринок криптовалют є досить новим, перша

монета «bitcoin» заснована лише у 2009 році. Тоді віртуальним активам провідні економісти не приділяли багато уваги, оскільки не бачили цінності, яку вони можуть принести.

Головними перевагами криптовалют перед традиційними засобами платежу є швидкість і дешевизна транзакцій. Впровадження криптовалюти як засобу платежу буде означати, що транзакція триватиме кілька хвилин, незважаючи на відстань між відправником та одержувачем. При цьому комісія за платіж буде мінімальною.

Вирішенням проблеми оптимізації інтернет-платежів в електронній комерції займались такі вітчизняні науковці, як Ю. Ю. Васильєв, Д. В. Скляр, В. П. Котко, О. М. Юдін, М. В. Макарова, Р. М. Лавренюк.

Питання обліку та оподаткування криптовалюти знайшли своє відображення в дослідженнях О. Назаренко, Т. Яцика, А. Нефьодова, О. Бречка, О. Слободенюка.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, варто зазначити актуальність даної проблематики та необхідність її подальшого вивчення, адже вдосконалення та розвиток електронної комерції неможливі без оптимізації проблеми транзакцій, вирішенням якої є криптовалюта та технологія «блокчейн».

Метою роботи є дослідження поняття електронної комерції та оцінка впливу електронних грошей (криптовалют) на розвиток е-комерції, а також проблем обліку і оподаткування розрахунків віртуальними активами в е-комерції.

Подібно до того, як онлайн-шлюзи для оплати кредитними картками дозволили здійснити першу операцію е-торгівлі в 1980–1990-х рр., а потім у 1998 р., коли PayPal та інші постачальники платежів запропонували альтернативні методи оплати, зараз галузь електронної комерції також повинна реагувати на появу криптовалюти, її важливе значення та можливість суб'єктів е-комерції запровадити даний спосіб оплати у своєму бізнесі.

Використання криптовалюти в електронній комерції забезпечує швидке проведення транзакцій із низькими комісіями та поліпшує захист від шахрайства. Залежно від потреб компанії електронної комерції можуть отримувати платежі в криптовалюті, зберігати криптоактиви для подальшого використання або автоматично конвертувати суми платежів у фіатну валюту для уникнення безпосередньої роботи з нею.

За останніми дослідженнями сингапурської компанії, що займається обміном криптовалюти – Crypto.com, глобальна кількість власників віртуальних активів зросла на 39% у 2022 р.: з 306 мільйонів у січні до 425 мільйонів у грудні [9].

Згідно з іншими дослідженнями, станом на 2023 р. глобальні показники володіння криптовалютою в середньому дорівнюють 4,2% від усього населення світу, що в еквіваленті складає 420 млн користувачів (табл. 1).

Таким чином, виходячи з наведених даних (див. табл. 1), слід констатувати, що приблизно 4,25 мільйонів українців, або 10,3% від загальної кількості населення, володіють криптовалютою.

На початку повномасштабної війни на території України в лютому 2022 р. уряд намагався в різний спосіб отримати фінансування та допомогу. Тому Україна стала однією з перших країн у світі, яка зробила величезний крок до використання криптовалюти на законодавчому рівні [10].

На сьогоднішні близько 18 000 компаній е-комерції у світі використовують віртуальні активи як платіжний засіб. Однією з перших таких орга-

нізацій була Microsoft, яка ще у 2014 р. почала приймати оплату у «bitcoin» в онлайн-магазині Xbox. Також такий вебсайт електронної комерції в США, як Overstock.com і мобільний оператор США AT&T приймають криптовалюту як оплату.

У Великій Британії також є ряд торговельних організацій, які приймають криптовалюту, а саме: Shopify, Whole Foods, Etsy і навіть косметичний роздрібний продавець Lush, який був однією з перших світових компаній, що адаптувалися до цієї нової форми оплати. Amazon поки що не приймає криптовалюту як оплату, але нещодавно обговорював створення власної ексклюзивної криптовалюти.

Існує декілька способів впровадження оплати криптовалютою на сайтах компанії, що здійснює діяльність, пов'язану з електронною комерцією:

- ✦ інтеграція зі стороннім шлюзом криптовалютних транзакцій;
- ✦ розробка додаткового посилання оплат криптовалютою у вигляді кнопки, яка розміщується на сайті в розділі «варіанти оплати»;
- ✦ створення індивідуальної системи для обробки криптовалютних транзакцій.

Основні переваги використання криптовалют в електронній комерції наведено в табл. 2.

Існує також багато ризиків, пов'язаних з інтеграцією криптовалютних платежів в електронну комерцію. Цей процес вимагає інституційних змін у способах здійснення онлайн платежів, а також витіснення централізованих систем контролю. Отже, вважаємо за доцільне визначити деякі з потенційних недоліків використання криптовалюти, перш ніж розглядати їх впровадження в бізнес.

1. *Висока волатильність цін.* Ринкова вартість криптовалют, як відомо, наразі нестабільна, що робить їх менш надійними, ніж фіатні валюти. Ця невизначеність створює проблему як для компаній, так і для споживачів.
2. *Брак довіри з боку суспільства.* У громадськості все ще є брак довіри до криптовалют, частково через недоступність технічних механізмів, які їх підтримують, а також через скептицизм ЗМІ.
3. *Значні витрати електроенергії.* Для «майнінгу» (добуття) криптовалют потрібні потужні комп'ютери, які споживають величезну кількість електроенергії. Через збільшення кількості екологічно свідомих споживачів притягнення компанії до «великого вуглецевого сліду» може вплинути на її імідж.

Висока ринкова волатильність притаманна більшості криптовалют, за винятком «стейблкоїнів». Це такий вид криптовалюти, вартість якої прив'язана до традиційної валюти. Найвідоміший «стейблкоїн» – Tether (USDT) – є цифровим аналогом долара США. Його вартість змінюється відносно курсу реальної валюти. У такому випадку криптовалюта Tether мож-

Структура споживачів криптовалюти у світі станом на 04.01.2023 р.

Країна	Населення, осіб	Право власності, осіб	Відсоток власності, %
Індія	1,373,000,000	157,551,750	11,5
Сполучені Штати Америки	335,000,000	44,299,128	13,22
В'єтнам	99,700,000	25,883,924	26,0
Китай	1,495,000,000	19,883,262	5,54
Бразилія	215,000,000	17,810,082	8,3
Філіппіни	114,000,000	14,845,307	13,0
Пакистан	230,000,000	14,729,052	6,4
Нігерія	216,000,000	12,414,184	5,7
Індонезія	275,000,000	11,743,708	4,3
Росія	145,000,000	9,658,040	6,7
Таїланд	66,930,000	6,238,731	9,3
Південна Африка	61,930,000	6,194,529	10,0
Японія	125,000,000	5,018,325	4,0
Туреччина	84,750,000	4,626,523	5,5
Мексика	130,000,000	4,408,771	3,4
Україна	41,460,000	4,250,116	10,3
Бангладеш	171,000,000	4,150,285	2,4
Франція	67,750,000	3,997,250	5,9
Об'єднане Королівство	67,810,000	3,744,322	5,5
Німеччина	84,170,000	3,527,613	4,2

Джерело: складено за [8].

Таблиця 2

Переваги використання криптовалют в е-комерції

Перевага	Характеристика
Доступ до широкої клієнтської бази	Криптовалюти представляють швидкий, зручний і доступний варіант оплати, який допомагає інтернет-продавцям легко охоплювати іноземних клієнтів і залучати різну вікову аудиторію
Однорангові платежі	Платежі можна проводити безпосередньо між клієнтами та інтернет-продавцями без залучення сторонніх посередників
Наскрізне відстеження транзакцій з криптовалютою	Компанії електронної комерції та їхні клієнти можуть відстежувати всю історію криптовалютних платежів у незмінній книзі блокчейну
Перевірка криптовалютних платежів	Кінцеві клієнти електронно підтверджують транзакції криптовалюти за допомогою асиметричних пар ключів. Це допомагає перевіряти отримані платежі та запобігати шахрайству з платежами
Автоматизація на основі смарт-контрактів	Самовиконувані протоколи (розумні контракти) автоматично виконують фіксовані дії, пов'язані з платежами в криптовалюті, після певних подій, попередньо визначених електронними продавцями. Наприклад, підтвердження замовлення та номер відстеження відправлення можуть бути надіслані клієнту після успішної оплати

Джерело: складено за [4].

на вважати засобом платежу, який має всі переваги цифрових валют і не має високої ринкової волатильності. Для більшості криптовалют необхідне регулювання з боку фінансових інститутів, щоб визначати їх як засіб платежу.

Трактуючи законодавчу базу щодо правового статусу та регулювання діяльності із застосуванням криптовалют, необхідно згадати про Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX, який поки не набрав чинності [2].

Основними перспективами щодо обліку й оподаткування віртуальних активів згідно з цим законом передбачається:

- ✦ ставка податку на інвестиційний прибуток (різниця між доходами і документально підтвердженими витратами) від продажу криптовалютних активів – 5%;
- ✦ віртуальні активи будуть визначатися нематеріальним благом;
- ✦ такі активи не будуть мати статус платіжного засобу та не зможуть обмінюватися на майно чи послуги;
- ✦ власність на такий актив повинна підтверджуватися володінням електронного ключа.

Згідно з даним законом віртуальні активи поділяються на забезпечені та незабезпечені. Забезпечені віртуальні активи надаватимуть право вимагати інформацію про об'єкт забезпечення. Об'єктом забезпечення вважається правочин, яким віртуальний актив було утворено.

Операції з віртуальними активами, які забезпечені валютними цінностями (національною чи іноземною валютою, банківськими металами), регулюватимуться Національним банком, а ті, що забезпечені цінними паперами, – Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

До послуг, які дозволятимуться при діяльності з віртуальними активами, будуть належати:

- ✦ обмін;
- ✦ зберігання або адміністрування;
- ✦ надання посередницьких послуг;
- ✦ переказ.

Учасниками ринку віртуальних активів є поставальники послуг та інші особи, які здійснюють операції з криптовалютами та іншими віртуальними активами. Поставальники повинні отримувати спеціальні дозволи щодо кожного виду послуг. Вартість спеціальних дозволів для резидентів України складатиме від 68 000 грн до 136 000 грн, для нерезидентів – від 340 000 грн до 680 000 грн.

Також для того, щоб мати право здійснювати такого роду діяльність, обов'язково потрібно обрати необхідні КВЕДи такі, як:

- ✦ діяльність з торгівлі (обміну) криптовалютами – 66.19 «Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення»;
- ✦ діяльність з «майнінгу» та реалізації криптовалют – 64.19 «Інші види грошового посередництва».

Для того, щоб ідентифікувати криптовалютний актив як об'єкт бухгалтерського обліку, необхідно звернутися до міжнародних і вітчизняних стандартів, де вказано визначення та класифікацію фінансових інструментів, а також чітко регламентовано порядок їх визнання та оцінки.

Згідно з міжнародними стандартами фінансовий інструмент – це угода, внаслідок якої створюється фінансовий актив у однієї сторони угоди та фінансове зобов'язання – в іншої.

Характерними ознаками фінансових інструментів є:

- ✦ наявність договірних відносин;
- ✦ присутність двох сторін контракту;
- ✦ створення в момент укладання договору одночасно фінансового активу в однієї сторони договору та фінансового зобов'язання – в іншої [4].

У НП(С)БО 13 класифікують фінансові інструменти як:

- ✦ фінансові активи;
- ✦ фінансові зобов'язання;
- ✦ похідні фінансові інструменти;
- ✦ інструменти власного капіталу [5].

Виходячи із принципів торгівлі безпосередньо на спотовому ринку можна стверджувати, що при здійсненні угоди не виникає зобов'язань, тож криптовалюта не підходить під класифікацію фінансових інструментів за міжнародними стандартами [7].

Проте криптовалюта за МСФЗ може визнаватися не фінансовими інструментами, а як:

- ✦ *нематеріальний актив*. Криптовалютний актив відповідає вимогам визнання нематеріальних активів (є немонетарним активом; не є фізичною субстанцією; присутня можливість ідентифікації);
- ✦ *запаси*. Криптовалютний актив відповідає вимогам визнання запасів (утримується для перепродажу в процесі звичайної діяльності підприємства; бере участь в процесі виробництва (майнінгу) з метою перепродажу) [4].

Підприємство, що здійснює операції з криптовалютою, повинно відображати цифрові активи у фінансовій звітності за визначеною статтею. Головним при цьому є розкриття облікової політики щодо цифрових активів, коливань балансової вартості за визначений період, розкриття ризиків від операцій з криптовалютою [3].

Варто зазначити, що в даний час на ринку криптовалют досить популяризована торгівля деривативами, тобто похідними фінансовими інструментами.

Похідні фінансові інструменти – це різновид фінансових інструментів, що будуть погашені в майбутньому. Їх вартість змінюється залежно від зміни ринкової ціни, відсоткової ставки тощо [6].

Ф'ючерсний контракт є одним із видів похідних фінансових інструментів. Це угода, що укладається безпосередньо на біржі деривативів з метою відвантаження товару в майбутньому. Ціною договору є вартість активу на ринку під час укладання ф'ючерсного контракту. Торгівля ф'ючерсними контрактами відбувається з метою спекуляції для отримання прибутку в майбутньому або хеджування ризиків.

Ф'ючерсні контракти є продуктом, який створювався регульованими біржами. Саме тому біржа є гарантом виконання договору включно з ризиком від однієї зі сторін. Перевагою також є централізація торгівлі. Це означає, що при укладанні договору біржа виступає продавцем для покупця та покупцем для продавця, що значно понижує кредитний ризик від невиконання зобов'язання продавця чи покупця [7].

Облік операцій з купівлі чи продажу ф'ючерсних криптовалютих контрактів проводиться типовими бухгалтерськими проведеннями, що застосовуються для похідних фінансових інструментів (табл. 3).

Таблиця 3

Типові бухгалтерські операції купівлі-продажу ф'ючерсних криптовалютих контрактів

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Укладання ф'ючерсного договору	«Ф'ючерсний контракт»	«Грошові кошти»
2	Відображення збільшення вартості ф'ючерсного контракту	«Ф'ючерсний контракт»	«Прибуток»
3	Ліквідація ф'ючерсного контракту	«Отримання нематеріальних активів»	«Ф'ючерсний контракт»

Джерело: складено за [7].

Отже, міжнародна база регулювання цифрових активів є недосконалою та потребує розгляду на предмет визнання та обліку. Операції з віртуальними активами на спотовому ринку не можуть обліковуватися як фінансовий інструмент, оскільки відсутня сторона зобов'язання. Проте криптовалюту можна визнати як запаси або нематеріальні активи, оскільки її характеристики відповідають умовам визнання згідно з міжнародними стандартами.

ВИСНОВКИ

У сучасних реаліях використання віртуальних активів (криптовалют) як засобу платежу є необхідним як для фізичних та юридичних осіб, так і для держави.

Україна стала однією з перших країн у світі, яка зробила величезний крок та прийняла законодавчу базу для криптовалюти. З погляду вітчизняного законодавства криптовалюта – це нематеріальний актив, оцінку та облік якого регулюють відповідні законодавчі та нормативні акти. На даний момент одним із найбільш популярних видів торгівлі криптовалютою є торгівля деривативами (похідними фінансовими інструментами).

Визначено, що використання криптовалют і технології «блокчейн» значно спростить проведення транзакцій в електронній комерції завдяки швидкості проведення операцій та низькій вартості комісій.

Застосування віртуальних активів в електронній комерції неможливе без регулювання криптовалют фінансовими інститутами з огляду на їх високу волатильність (імпульсивні цінові зміни). Вирішенням цієї проблеми є використання «стейблкоїнів» як засобу платежу.

Справа в тому, що «стейблкоїни» не піддаються суттєвим ринковим коливанням, тому що їх ринкова вартість прив'язана до ціни реальної валюти. При цьому цей вид віртуальних валют також базується на технології «блокчейн» і володіє всіма перевагами криптовалют, такими як швидкість і дешевизна транзакцій, анонімність тощо. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васильєв Ю. Ю. Електронна комерція як інструмент просування товарів на ринку побутової техніки. *Інтернаука*. 2017. № 1. Ч. 2. С. 29–34.
2. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX (не набрав чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
3. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В., Бурденюк Т. Г. Міжнародні стандарти обліку та звітності : підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2021. 580 с.
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 32. Фінансові інструменти: подання. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text
7. Panasyuk V., Bosyi V. Accounting of Operations with Cryptocurrency Transactions in Modern World: Prospect for It's Development as a Monetary Unit // Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference. Osaka, Japan. 2023. P. 16–18. URL: <https://isg-konf.com/scientific-directions-of-research-in-educational-activity/>
8. The 2022 Global Crypto Adoption Index Top 20 / Chainalysis. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index/#top-20>
9. The World's Leading Cryptocurrency Platform / Crypto.com. URL: <https://crypto.com>
10. Wintermeyer L. (2022). Ukraine Demonstrates That Cryptocurrency Is a Potent Tool for Marshaling Grassroots Support / Forbes. 21.03.2022. URL: <https://www.forbes.com/sites/lawrencewintermeyer/2022/03/21/ukraine-demonstrates-that-cryptocurrency-is-a-potent-tool-for-marshaling-grassroots-support/?sh=1bf7822662d4>

REFERENCES

- Krysovatyi, A. I. et al. *Mizhnarodni standarty obliku ta zvitnosti* [International Accounting and Reporting Standards]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2021.
- [Legal Act of Ukraine] (2001). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
- "Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku № 32. Finansovi instrumenty: podannia" [ENGLISH-UA International Accounting Standard no. 32. Financial Instruments: Presentation]. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text
- "Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 (MSFZ 9). Finansovi instrumenty" [International Financial Reporting Standard 9 (IFRS 9). Financial Instruments]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
- Panasyuk, V., and Bosyi, V. "Accounting of Operations with Cryptocurrency Transactions in Modern World: Prospect for It's Development as a Monetary Unit". *Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*. Osaka, Japan. 2023. <https://isg-konf.com/scientific-directions-of-research-in-educational-activity/>
- "The 2022 Global Crypto Adoption Index Top 20". Chainalysis. <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index/#top-20>
- "The World's Leading Cryptocurrency Platform". Crypto.com. <https://crypto.com>
- Vasyliiev, Yu. Yu. "Elektronna komertsia yak instrument prosvannia tovariv na rynku pobutovoi tekhniki" [Electronic Commerce as a Tool for Product Promotion in the Household Appliances Market]. *Internauka*, vol. 2, no. 1 (2017): 29-34.
- Wintermeyer, L. "Ukraine Demonstrates That Cryptocurrency Is a Potent Tool for Marshaling Grassroots Support". *Forbes*. March 21, 2022. <https://www.forbes.com/sites/lawrencewintermeyer/2022/03/21/ukraine-demonstrates-that-cryptocurrency-is-a-potent-tool-for-marshaling-grassroots-support/?sh=1bf7822662d4>